

From Amsterdam with love

Chavalit Soemprungsuk has brought his life and works across decades to the new Ratchadamnoen Contemporary Art Center.

Text Rebecca Vickers
Photos Ketsiree Wongwan

01

03

02

prungsuk approached the OCAC and offered to donate not only his life's work, but also his entire studio, collection of over 1,000 books, personal belongings, and mementos of his lifelong journey living and working as an artist, to the Thai people. "I want to let the Thai public see how I lived in Amsterdam and how I spent my life working for the past 50 years. You get the smell, the atmosphere, the feeling, everything – how I lived. I hope to give a kind of inspiration to the young artist, to the Thai people, to see what it is like to live with art."

How does one present an artist's lifestyle in the form of an exhibition? The answer is, while difficult to carry out, simple – pack the life up, all the footprints of its path, and exhibit it – all of it. All of Soemprungsuk's artwork, personal belongings, collected objects and studio space were carefully dismantled, packed, piece-by-piece, and shipped from Amsterdam to Bangkok. Thousands of paintings, hundreds of books, art materials, drafting table, reading chair, sketchbooks, mementos, and notes – everything goes. The exhibition contents were then carefully unpacked and reconstructed within the art venue exactly as they were. When one walks into the RCAC, they will truly find themselves, 'In Amsterdam, with Chavalit Soemprungsuk.' "We took everything down, exactly as it was, documented the inventory, and reinstalled it, exactly the same as it was. It is like, when you are outside, you are in Bangkok. When you arrive in the exhibition, you are in Amsterdam. You get the

atmosphere exactly how I lived; nothing has changed. Everything, even the scratches on the step where my dog used to run up, everything is how I lived. That is the idea."

Within the exhibition space, one does feel as if they have found themselves exploring the contents of a stranger's home while they are out, everything from books left out next to a reading chair and small knick-knacks set here and there create a comfortable clutter that couldn't be fabricated. But, besides the feeling of being inside an artist's studio space and home, these objects also create something more. They come together in a manner that creates a framework for the exhibited artworks, some 200 paintings, prints and drawings, sculptures and an installation work, to be held, and supported, within. Unlike a typical retrospective, where works are displayed perhaps chronologically, or in relation to some theme, Soemprungsuk's works are hung and supported within a space that somehow succeeds in containing the life that composed them. Notes, instrument and composer – paintings, paint and painter – all stand together – everything is there.

Soemprungsuk described that, after the exhibition is over, he intends to continue working, to continue creating, but plans to take on the challenge of developing work that is free from material form. "I have been working hard, and I have made many things. Now, I have a place to keep and preserve these things. And now, my life

01-02 สตูดิโอของชาวลิตที่
อัมสเตอร์ดัม ของใช้ส่วนตัว
และของสะสม ได้ถูกยกมา
ติดตั้งที่หอศิลป์ราชดำเนิน
เพื่อให้ผู้มาชมนิทรรศการได้
เห็นชีวิตความเป็นอยู่และ
การทำงานในช่วงตลอด 50 ปี
ที่ผ่านมา

03 ชาวลิต เสริมปรุงสุข

04

05

is very short; I don't want to create more material. I am 74, I am not 40, I am getting weaker, slower, but I am a very active man ... I want to create something that doesn't need to be produced as a real thing, that won't be any burden."

Looking at the exhibition, 'In Amsterdam with Chavalit Soemprungsuk,' it is true that the curators have brought together a large collection of these objects Soemprungsuk wishes to now be free of, to move forward from and past. But, the exhibition also houses an essence, an inspiration, a life's story, all invaluable and unique components that are, already, greater than that which could ever be contained within any material or object form. Therefore, if Soemprungsuk wishes to develop a practice free of physical impressions, create something that breathes free of form - perhaps, he has already succeeded. Rather than the exhibition serving as a final step in his previous approach toward artistic practice, it could be, the first step, in a new direction. ■

■ มีเหตุผลมากมายในการทำงานศิลปะที่นอกเหนือจากเรื่องของความต้องการเป็นที่ยอมรับยกย่องหรือคำชม มันเป็นเรื่องของความสุขที่มีอยู่ในการทำงาน ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับวัสดุ ความรู้สึกเติมเต็มที่ได้จากการแสดงออกด้วยมือของเราเองเท่านั้น หรืออาจจะเกิดจากเหตุผลส่วนใหญ่ที่ไม่อาจจะประนีประนอม ความต้องการที่ไม่รู้จักเหน็ดจักเหนื่อยที่จะค้นหาผ่านกระบวนการสร้างสรรค์และเคารพต่อการทำงานเช่นเดียวกับการฝึกฝน แต่เหตุผลเหล่านี้จะกลายมาเป็นแรงขับเคลื่อน ความสนใจในระยะหนึ่งหรือว่ามันจะส่งผลให้กลายเป็นอะไรที่ยิ่งใหญ่ และยาวนานกว่างานอดิเรก มันจะถึงขั้นที่ว่าสามารถกำหนดทิศทางในการดำเนินชีวิตให้กับคนคนหนึ่งได้หรือไม่

สำหรับ ชวลิท เสริมปรุงสุข แล้ว ความรักที่สื่อต่อการทำงานศิลปะเท่าที่เขาทำได้ ก็คือว่าการทำงานศิลปะเป็นเป้าหมายเดียวที่ควรค่าแก่การไฝหา เป็นเป้าหมายและวิถีทางเดียวที่เป็นไปได้ "ผมเกิดมาเพื่อเป็นศิลปิน ไม่ใช่อย่างอื่น ผมไม่สามารถจะมีชีวิตอยู่ได้โดยไม่มีศิลปะ ผมรู้มาตั้งแต่ตอนเป็นเด็กแล้วว่ามันเป็นสิ่งเดียวที่ผมจะทำได้ คนบางคนอาจจะทำอะไรต่อมิอะไรได้หลายอย่าง พวกเขาเก่ง แต่ผมไม่เก่ง ผมความจำไม่ดี ภาษาก็แย่ คณิตศาสตร์ยิ่งแย่มาก ผมจำอะไรไม่ค่อยได้ แต่มีสิ่งหนึ่งที่ผมรู้ก็คือผมอยากจะทำงานศิลปะ มันเป็นเรื่องของผม เป็นทั้งหมดของชีวิต ผมเกิดมาเพื่อจะเป็นศิลปิน และก็ตายอย่างศิลปิน มันง่าย ๆ อย่างนั้น"

04-05, 07 ผลงานส่วนหนึ่งของชวลิทที่ยกให้กับกระทรวงวัฒนธรรมถูกนำมาจัดแสดงในนิทรรศการ มีความโดดเด่นของเส้นเรขาคณิต องค์ประกอบ และการใช้สี

06 'สุสานเกษตรกร: นาผืนสุดท้ายแห่งราชอาณาจักรสยาม' ผลงานศิลปะจัดวางที่เรียกร้องให้คนหันมาเห็นความสำคัญของชาวนาผู้เป็นกระดูกสันหลังของชาติ

ชวลิทจบการศึกษาจากคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากรเมื่อปี 2505 ซึ่งเขาได้เรียนกับอาจารย์ศิลป์ พีระศรี ก่อนที่จะย้ายไปศึกษาต่อที่ Rijksakademie van beeldende kunsten (ราชวิทยาลัยทางด้านทัศนศิลป์) ประเทศเนเธอร์แลนด์ ในปี 2506 ชวลิทอธิบายว่าเขาต้องการอาศัยอยู่ในยุโรปก็เพราะว่า "ผมไม่เห็นอนาคตที่แท้จริงสำหรับศิลปินในประเทศไทย ในสมัยนั้น ประเทศไทยไม่ใช่ที่ที่เหมาะสมสำหรับศิลปินที่จะอยู่ในฐานะศิลปิน" แต่เวลาที่เขาอยู่กับสถาบันศิลปะที่อัมสเตอร์ดัมนั้นค่อนข้างสั้นเพราะเขามีความคิดเห็นไม่ลงรอยกับอาจารย์ด้วยความที่ยังเด็กและเชื่อมั่นในหนทางของเขา จึงทำให้ถูกให้ออกจากสถาบัน "อาจารย์ให้ผมไปวาดรูปวัวในทุ่ง และให้เก็บรายละเอียดชนทุกเส้นของวัวมาให้ได้ ในตอนนั้นผมไม่อยากจะทำอย่างนั้น อาจารย์ชาวดัตช์ในสมัยนั้นเป็นพวกหัวโบราณและไม่ยอมรับผลงานของผม ถ้าผมจะวาดรูปด้วยเส้นเพียงไม่กี่เส้น ผมไม่เห็นประโยชน์ที่จะเกี่ยวกับเขา หลังจากนั้นผมก็ได้งานทำ ผมทำโน่นทำนี่ไปเรื่อยตอนนั้น และก็ต้องหาเวลาทำงานศิลปะของผมไปด้วย เวลาของผมแบ่งครึ่งต่อครึ่ง หลังจากนั้น 4 ปี ผมได้ยื่นเรื่องเพื่อขอเข้าไปอยู่ในระบบอุปถัมภ์ศิลปินของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ ระบบอุปถัมภ์ศิลปินนี้เริ่มขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อรัฐบาลตระหนักว่าศิลปินได้ถูกทอดทิ้งให้ออดตาย อย่างเช่น Van Gogh และอีกหลายคน เมื่อตระหนักถึงความผิดพลาดและได้เรียนรู้ บทเรียน ก็เลย

จัดตั้งระบบอุปถัมภ์ศิลปินขึ้นมาเพื่อที่ว่าศิลปินจะได้ใช้ชีวิตเพื่อสร้างผลงานทางศิลปะโดยไม่ต้องพะวงกับการหาเงิน โดยการให้เงินเดือนตลอดทั้งปีจะได้ทำงานศิลปะอย่างเดียว" ในปี 2513 ชาวลิตจึงเป็นศิลปินชาวไทยคนแรก และคนเดียวที่ได้รับคัดเลือกให้ได้เข้ามาอยู่ในระบบอุปถัมภ์ของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ "เลยทำให้ผมมีเวลาทำงานศิลปะได้อย่างอิสระ นับว่าเป็นความโชคดีของผม"

ชาวลิตอยู่ในระบบอุปถัมภ์ศิลปินของรัฐบาลเกือบ 20 ปี โดยทำงานศิลปะอย่างจริงจังในสตูดิโอที่เรียบง่ายในอัมสเตอร์ดัม อีซเซ เขตหนึ่งในอัมสเตอร์ดัมซึ่งประกอบไปด้วย ซีเบริกและแวงไกล์เคียง และเป็นพื้นที่ที่เขายังคงอาศัยและทำงานอยู่ต่อมาอีก 50 ปี ในขณะที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าผลงานในยุคปัจจุบันของศิลปินนั้นน่าประทับใจมาก แต่ผลงานที่สั่งสมมาอีก 2,000 กว่าชิ้นที่ศิลปินได้รังสรรค์มาตลอดระยะเวลาการทำงานซึ่งมีความหลากหลายรูปแบบและเทคนิค ทั้งภาพเขียน ภาพพิมพ์ สื่อผสม ศิลปะจัดวาง และประติมากรรม ต่างก็มีคุณค่าอย่างไม่ต้องสงสัย ความมุ่งมั่นในการทำงานศิลปะของชาวลิตนั้นน่ายกย่องไม่แพ้กัน ผลงานของเขามีการพัฒนาไปพร้อมๆ กับการดำเนินชีวิต เพราะชีวิตของเขาก็คืองาน "ศิลปะไม่สามารถที่จะประนีประนอม และจะไปประนีประนอมกับใคร คุณไม่สามารถทำมันครึ่งๆ กลางๆ คุณต้องทำมันให้สุดขีด คุณต้องอุทิศตัวร้อยเปอร์เซ็นต์ พันเปอร์เซ็นต์"

ผลงานศิลปะที่ทรงคุณค่าและน่ายกย่องของชาวลิต จัดแสดงอยู่ที่หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน กรุงเทพฯ

08

09

10

นิทรรศการ 'In Amsterdam with Chavalit Soemprungsuk' เกิดขึ้นโดยศิลปินติดต่อกับทางสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม ที่จะบริจาคไม่เฉพาะผลงานทั้งชีวิตของเขาแต่รวมถึง สตูดิโอ หนังสือนิทรรศการเก็บสะสมมากกว่าพันเล่ม ข้าวของส่วนตัวและบันทึกความทรงจำเกี่ยวกับชีวิตและการทำงานในฐานะศิลปินตลอดชีวิตที่ผ่านมาให้แก่คนไทย "ผมต้องการให้คนไทยได้เห็นว่าคุณมีความเป็นอยู่อย่างไรในอัมสเตอร์ดัม และการใช้ชีวิตในการทำงานของผมในช่วงตลอดเวลา 50 ปีที่ผ่านมา คุณจะรู้สึกได้สัมผัส ได้กลิ่นอายของบรรยากาศ ได้รับรู้ความรู้สึก ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผมอยู่อย่างไร ผมหวังว่ามันจะเป็นแรงบันดาลใจให้กับศิลปินรุ่นใหม่ ให้กับคนไทยได้เห็นว่ามันเป็นอย่างไรการใช้ชีวิตกับศิลปะ"

การนำเสนอวิถีชีวิตของศิลปินในรูปแบบของนิทรรศการนั้นจะทำได้อย่างไร คำตอบก็คือ แม้ว่าจะค่อนข้างลำบากในการที่จะจัดทำ จัดเก็บของทั้งหมดทุกอย่างของเส้นทาง และจัดแสดงทุกอย่าง ผลงานทุกชิ้นของชวลิต ของใช้ส่วนตัว ของสะสม และพื้นที่สตูดิโอได้รับการรื้อออกอย่างระมัดระวัง ห่อบรรจุที่ละชิ้นและส่งตรงจากอัมสเตอร์ดัมมายังประเทศไทย ภาพเขียนจำนวนหลายพันชิ้น หนังสือนิตยสารร้อยเล่ม อุปกรณ์ศิลปะ โต๊ะทำงาน เก้าอี้อ่านหนังสือ สมุดสเก็ตช์ บันทึกความทรงจำ และกระดาษโน้ตต่างๆ ทุกอย่างเอามาหมดตัวนิทรรศการได้มีการจัดสร้างบนพื้นที่ของหอศิลป์ให้เหมือนสตูดิโอโดยการนำเอาของทุกอย่างมาประกอบ

08-09 พื้นที่ต่างๆ ของใช้ของสะสม ถูกนำมาติดตั้งได้เหมือนกับตอนที่ใช้ชีวิตอยู่ที่อัมสเตอร์ดัม

10 ชวลิตกับสตูดิโอขณะก่อสร้างที่หอศิลป์ราชดำเนิน

และจัดวางให้เหมือนอย่างที่ที่มันเคยเป็น เมื่อเดินเข้ามาในหอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน จะรู้สึกเหมือนว่าได้มาอยู่ในอัมสเตอร์ดัมกับชวลิต เสริมปรุงสุข "เรารื้อทุกอย่างลง จัดบันทึกสิ่งของทุกชิ้น และนำมาจัดวางใหม่เหมือนอย่างที่มันเคยเป็น มันเหมือนกับว่า เมื่อคุณอยู่ข้างนอกคุณอยู่ในประเทศไทย แต่เมื่อคุณมาถึงที่จัดนิทรรศการคุณได้มาอยู่ในอัมสเตอร์ดัม คุณจะสัมผัสสัมผัสบรรยากาศอย่างเดียวกับที่ผมเคยอยู่ ไม่มีอะไรแตกต่าง ทุกอย่างจริงๆ แม้แต่รอยขีดข่วนบนมันได้ทีสุดของผมวงขึ้นวังลงทุกอย่างเป็นอย่างดีที่ผมเคยอาศัยอยู่ นั่นคือแนวคิด"

ภายในพื้นที่จัดนิทรรศการผู้ชมจะรู้สึกเหมือนที่เขาเข้าไปสำรวจบ้านคนแปลกหน้าตอนที่เขาไม่อยู่บ้านทุกอย่างตั้งแต่หนังสือที่วางทิ้งไว้ข้างเก้าอี้อ่านหนังสือและของกระจุกกระจิกที่อยู่ตรงนั้นตรงนี้ ทำให้เกิดความรู้สึกไม่เป็นที่เรียบร้อยซึ่งไม่สามารถจะปรุงแต่งขึ้นมาเองได้ แต่นอกจากความรู้สึกที่เหมือนกับเข้าไปอยู่ในสตูดิโอและบ้านคนอื่น สิ่งของเหล่านี้ยังได้ให้อะไรมากกว่านั้น มันมาด้วยกันเพื่อสร้างกรอบการแสดงผลงานศิลปะประมาณ 200 ชิ้น ซึ่งมีทั้งภาพเขียน ภาพพิมพ์ ดรออิ่ง ประติมากรรม และงานจัดวาง ซึ่งแตกต่างจากงานที่โรสเบ็คที่ฟัทวู ไป ที่มีกจะจัดแสดงงานเรียงตามช่วงเวลา หรืออิงตามหัวข้อที่จัด ผลงานของชวลิตจะติดตั้งโดยให้มันเกื้อหนุนกันและกัน โดยการนำเสนอให้เห็นวิถีชีวิตที่สรรค์สร้างมันขึ้นมา เหมือนโน้ตเพลง เครื่องดนตรี และผู้แต่งที่จะต้องอยู่ด้วยกัน ทุกสิ่งทุกอย่างก็อยู่ด้วยกันที่นั่น

ชวลิตอธิบายว่า ภายหลังนิทรรศการเสร็จสิ้นลงแล้ว เขาตั้งใจที่จะยังคงทำงานต่อไป ยังสร้างสรรค์งานต่อไป แต่วางแผนว่าจะลองทำทนายในการพัฒนางานที่ปราศจากรูปแบบของวัตถุ "ผมทำงานหนักมาตลอด และทำมาหลายอย่างมาก แต่ตอนนี้ผมมีที่ที่จะเก็บรักษาผลงานของผมแล้ว ชีวิตมันสั้น ผมไม่ต้องการที่จะสร้างงานที่เป็นกายภาพขึ้นมาอีกแล้ว ผม 74 แล้ว ไม่ใช่ 40 ผมไม่แข็งแรงเหมือนแต่ก่อน และเริ่มช้าลง แต่ผมเป็นคนกระตือรือร้นมาก ผมยังอยากจะทำอะไรที่ไม่จำเป็นที่จะต้องทำมันขึ้นมาเป็นวัตถุจริงๆ มันจะได้ไม่เป็นภาระ"

เมื่อดูนิทรรศการ 'In Amsterdam with Chavalit Soemprungsuk' แล้วจะเห็นว่าภัณฑารักษ์ได้นำคอลเล็กชันขนาดใหญ่มารวมไว้ด้วยกัน และเป็นสิ่งต่างๆ ที่ชวลิตต้องการจะเป็นอิสระจากมัน เพื่อที่จะก้าวข้ามอดีตไปข้างหน้า นิทรรศการได้รวบรวมเอาไว้ซึ่งสาระสำคัญแรงบันดาลใจ เรื่องราวของชีวิต ของที่ประเมินค่าไม่ได้ และมีเอกลักษณ์ ซึ่งยิ่งใหญ่กว่าสิ่งที่มีบรรจุอยู่ภายในรูปแบบของวัตถุหรือวัตถุหนึ่งๆ ด้วยเหตุนี้ ถ้าชวลิตปรารถนาที่จะพัฒนาการทำงานศิลปะที่ปลดปล่อยจากการทำงานให้ออกมาทางกายภาพ และไปสรรค์สร้างผลงานที่ไม่ยึดติดกับรูปแบบ บางทีเขาอาจจะบรรลุจุดประสงค์นั้นแล้วก็ได้ นิทรรศการนี้อาจจะมีได้เป็นเพียงการรับใช้ก้าวสุดท้ายของการทำงานศิลปะที่เขาเคยทำมาก่อน แต่มันยังอาจจะเป็นก้าวแรกของทิศทางการทำงานใหม่ของเขาอีกด้วย ■